

ETIOPIE: VLIV VNĚJŠÍCH FAKTORŮ NA BEZPEČNOST ZEMĚ

ETHIOPIA: THE IMPACT OF EXTERNAL FACTORS ON SECURITY OF THE COUNTRY

Jan Záhořík^a, David Šanc^b

Abstrakt

Etiopie v posledním desetiletí zažívá nebyvalý ekonomický růst, zatímco transformace směrem k demokracii spíše selhala. Vzhledem k tomu, že Roh Afriky patří mezi nejnestabilnější regiony v Africe, mají externí faktory významný vliv na vnitřní politiku jednotlivých států. V této studii se zaměříme na vnější faktory ovlivňující bezpečnost Etiopie, neboť se domníváme, že právě vnější faktory mají výrazný vliv na utváření vnitřní i zahraniční etiopské politiky.

Abstract

In last decade, Ethiopia witnesses so far unseen economic growth while the transformation to democracy more or less failed. Due to the fact that the Horn of Africa belongs to the most unstable regions in Africa, external factors play a significant role in shaping and reshaping of internal politics of each state. In this study, we will focus on an analysis of external factors and their impact on security and politics in Ethiopia. As we argue, it is these factors that have a substantial impact on Ethiopian politics and security.

Poděkování

Text vznikl za podpory Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni v rámci projektu *SGS-2015-006*.

Klíčová slova

Etiopie; Somálsko; Eritrea; bezpečnost; terorismus; politika.

Keywords

Ethiopia; Somalia; Eritrea; Security; Terrorism; Politics.

^a Department of Middle East Studies, Faculty of Philosophy and Arts, University of West Bohemia. Pilsen, Czech Republic. E-mail: jzahorik@kbs.zcu.cz.

^b Department of Politics and International relations, Faculty of Philosophy and Arts, University of West Bohemia. Pilsen, Czech Republic. E-mail: dsanc@kap.zcu.cz.

Úvod

Etiopie zaujímá v subsaharské Africe specifickou pozici, neboť jako jediná země nebyla nikdy systematicky kolonizována evropskou mocností, s výjimkou pětileté italské okupace. I přes tento fakt byla etiopská politika významně ovlivňována vnějšími faktory, neboť z ekonomického hlediska se jednalo a stále se ve značné míře jedná o chudou, agrární zemi, která je ale zároveň strategickou regionální mocností s ekonomickým a vojenským potenciálem. Zatímco k problematice politického systému a politické dynamiky uvnitř Etiopie existuje rozsáhlé množství literatury, ve zpracování vnějších regionálních a mezinárodních faktorů existují značné mezery. Studie vychází z předpokladu, že bezpečnostní politika Etiopie, ale do jisté míry i její vnitropolitická situace, je ve velké míře ovlivňována regionálními a mezinárodními faktory, které se pak odráží v konkrétních krocích etiopské vlády. Z regionálního hlediska je podstatná strategie „vzájemné interference“, pomocí níž se země Rohu Afriky již od dob studené války snaží podporovat opoziční skupiny v sousedních zemích s cílem neustále oslabovat tamní vládnoucí režimy. Z mezinárodního hlediska se od roku 2001 stal boj proti terorismu jedním z hlavních nástrojů etiopské vlády k potlačování opozice a zárodků občanské společnosti. Cílem studie je tak na základě analýzy vnitřní a zahraniční politiky Etiopie určit, jaké vnější faktory mají zásadní vliv na politický vývoj Etiopie a bezpečnost země.

Celková politická, ekonomická a bezpečnostní situace v zemi byla během posledních dvou dekad ovlivněna především několika základními faktory. Zaprvé, Etiopie je od roku 1991 vnitrozemským státem bez přístupu k moři, zadruhé, od roku 1991 zažívá Etiopie období nebývalého ekonomického i demografického vzestupu. Dále je Etiopie jedním z těch států, které se vyznačují značnou náboženskou a etnickou diverzitou s tradičně úzkými vazbami na Blízký východ. Začtvrté, Etiopie si vydobyla pozici regionální mocnosti, která se stala magnetem pro zahraniční investory a velmocenské zájmy v regionu. Ačkoliv Etiopie není obvykle vnímána jako epicentrum konfliktů, terorismu či násilí, má za sebou dlouhou historii vnitropolitických, etno-sociálních či náboženských střetů, občanských válek a přeshraničních konfliktů. Konflikty v Etiopii sice vykazují v současnosti spíše latentní podobu, nicméně jak se snažíme v následující studii dokázat, i vlivem externích faktorů zde existuje značný potenciál k jejich eskalaci. Na straně druhé mohou tyto vnější faktory přispět jak k rozvoji konfliktů, tak k jejich ukončení a stabilizaci. Studie přináší analýzu mnohočetných vnějších faktorů majících zásadní vliv na politický vývoj v Etiopii a bezpečnost uvnitř státu.

Studie se zabývá zásadními regionálními a makroregionálními problémy, respektive tématy, které významně ovlivňují vnitřní a zahraniční politiku Etiopie v období od pádu marxistického režimu Derg v roce 1991 po současnost. Sledované období můžeme do značné míry ztotožnit s obdobím vlády prezidenta, respektive premiéra Melese Zenawiho¹, který měl po dvě dekády zásadní vliv na formování etiopské politiky, do níž se promítaly, či byly účelově promítány, analyzované vnější faktory. Z hlediska vlivu na formování vnitřní a zahraniční politiky Etiopie od roku 1991 jsou dle autorů zásadní

¹ Meles Zenawi (1955-2012) byl zásadním etiopským politickým vůdcem po svržení marxistického režimu označovaného jako Derg (1991). Byl předsedou Tigrajské lidové osvobozené fronty (TPLF) i Etiopské lidové revoluční demokratické fronty (EPRDF). V letech 1991 až 1995 zastával úřad prezidenta Etiopie, v letech 1995 až 2012 byl etiopským premiérem.

následující vnější faktory: komplikovaný vztah k Eritreji, hrozba reprezentovaná Somálskem po rozpadu státnosti, geopolitické aktivity týkající se využití vod Nilu a působení nových mocností. Jmenované faktory jsou ve sledovaném období etiopskou politickou reprezentací tematizovány jako hrozby (Eritrea a Somálsko), nebo jako příležitosti (Nil a nové mocnosti), kterým je potřeba čelit, respektive jich využít (byť zmíněné příležitosti s sebou nesou i významná rizika - viz níže). Uvedené faktory jsou intenzivně využívány k legitimizaci politik a postupů etiopského režimu, které směřují k posilování až monopolizaci jeho mocenské pozice. Na vnitřní a zahraniční politiku Etiopie mají vliv i další externí faktory; zmiňme vztahy s tradičními mocnostmi (USA, EU či jednotlivými evropskými zeměmi, případně Ruskem) nebo se sousedními státy (problematickým Jižním Súdánem, Súdánem či Keňou). Vzhledem k tématu studie a časovému vymezení dosahují však jmenované faktory spíše sekundárního významu a na bezpečnost země mají/měly (zatím) jen marginální vliv. Cílem textu je na základě analýzy výše uvedených zásadních vnějších faktorů ovlivňujících bezpečnost Etiopie, jež je předkládána formou série případových studií, identifikovat, jakým způsobem tyto faktory ovlivňují vnitřní a zahraniční politiku Etiopie a jak jsou využívány etiopským režimem k posilování vlastní mocenské pozice a legitimacy.

Přestože Etiopie nepatří mezi země nejvíce postižené terorismem, má dlouhou historii regionálních konfliktů, pašování zbraní, lokálních válek a povstání, jakož i přidružených událostí, jakými jsou hladomory, uprchlické krize či chudoba. I přes etiopskou snahu hrát roli regionálního hegemonu se stále jedná o slabý, dle některých názorů až dysfunkční stát, který může být snadno zasažen a destabilizován jak vnitřními otřesy, tak vnějšími faktory.

ETIOPIE A STUDENÁ VÁLKA

Až do roku 1974 byl hlavním symbolem Etiopie císař Haile Selassie, jehož prestiž dosahovala mezinárodního významu.² Etiopie byla v době studené války velmi aktivním aktérem mezinárodní politiky v Africe a i proto byla Addis Abeba v roce 1963 zvolena jako sídlo Organizace africké jednoty (dnes Africká unie). Haile Selassie byl velmi obratný politik, který byl i přes vnitřní potíže Etiopie schopen navazovat spojenectví a přátelství s oběma soupeřícími bloky. Zejména Spojené státy americké však představovaly nejvýznamnějšího partnera Etiopie, což dokládá existence vojenské základny Kagnew na severu země, která sloužila americkým vojenským účelům až do převratu v roce 1974.³ Washington si byl však vědom nedostatků a limitů etiopského císařství, které bylo založeno na feudální vládě, náboženské a etnické netoleranci a represích, jakož i neschopnosti vyřešit status Eritreje.⁴ Císařství se otřásl v základech poprvé v roce 1960, když došlo k pokusu o převrat, jemuž zabránilo jen to, že část

² Viz MARCUS, Harold G. *Haile Selassie I. The Formative Years, 1982-1936*. Lawrenceville: Red Sea Press, 1998; ZEWEDE, Bahru. *A History of Modern Ethiopia, 1855-1991*. Oxford: James Currey, 2001.

³ MARCUS, Harold G. *The Politics of Empire. Ethiopia, Great Britain and the United States*. Lawrenceville: Red Sea Press. 1995.; Lefebvre, Jeffrey A. *Arms for the Horn. U.S. Security Policy in Ethiopia and Somalia, 1953-1991*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press. 1991.

⁴ MARCUS, Harold G. *The Politics of Empire. Ethiopia, Great Britain and the United States*. Lawrenceville: Red Sea Press. 1995, s. 103.

armády zůstala loajální Haile Selassiemu. V průběhu 60. a 70. let však došlo k sérii povstání a hladomorů, které akcelerovaly protesty vůči režimu, vedené jak studenty, tak nespokojenými rolníky v některých regionech jako Bale, Godžam či Tigráj. V září 1974 pak definitivně režim padl po převratu, jež uskutečnila skupina nižších důstojníků etiopské armády, kteří o něco později vytvořili vojenský režim nazvaný Derg (amharsky rada).⁵

Revoluce měla mnoho příčin a přispěla k ještě větší fragmentarizaci země. Slovy Gebru Tarekeho uprostřed přeskupujících se aliancí a sociálních rozporů došlo k rozdělení společnosti a boji „*vesnických komunit proti zkorumpovaným byrokratům; národnostních menšin proti etnickému hegemonismu; muslimů proti křesťanům; a periferie proti centru.*”⁶

Přechodné období v letech 1974-1977, tedy do nástupu Mengistu Haile Mariama jako jediného vládcu Etiopie, přineslo mnoho zásadních změn, stejně jako rostoucí frustraci, způsobenou neschopností nového režimu naplnit naděje, potřeby a požadavky běžné populace, která podporovala revoluci v roce 1974. Značná část společnosti byla konfrontována se zcela odlišnou realitou, s vzestupem militarizace společnosti, a ještě centralizovanějším a represivnějším režimem. Od roku 1962 navíc probíhala eritrejská válka za nezávislost, přičemž po roce 1974 došlo k jejímu zintenzivnění. Derg se snažil zastavit eritrejské vojenské úspěchy ještě tvrdším postupem než předchozí císařský režim.⁷ Vláda měla jednu nezpochybnitelnou výhodu v tom, že eritrejská otázka byla mezinárodní komunitou de facto ignorována, neboť veškeré požadavky na sebeurčení byly vnímány jako nelegitimní.⁸

Po socialistické revoluci v roce 1974, respektive po somálské invazi roku 1977, získala Etiopie rozsáhlou vojenskou pomoc ze Sovětského svazu, která byla zásadní jak pro porážku somálských vojsk, tak pro eliminaci dosavadního eritrejského postupu proti etiopské armádě.⁹ Byla to právě sovětská podpora, která pomohla Mengistovu režimu odolávat interním i externím problémům až do konce 80. let. Konec studené války spolu s aktivitou ozbrojených front bojujících proti Dergu přivedl konec režimu, nicméně Etiopie zůstala jednou z nejvíce militarizovaných zemí Afriky. Současná vládnoucí strana Etiopská lidová revoluční demokratická fronta (EPRDF) disponovala zhruba sto tisíci vojáky, z nichž většina patřila k Tigrájské lidové osvobozené frontě (TPLF).¹⁰ Etiopská vláda obdržela mezi lety 1978 a 1987 vojenskou podporu ve výši sedmi miliard dolarů (především ze Sovětského svazu) a se zhruba třemi sty tisíci vojáky disponovala největší a nejlépe vyzbrojenou armádou v subsaharské Africe.¹¹

⁵ ZEWDE, Bahru. *A History of Modern Ethiopia, 1855-1991*. Oxford: James Currey. 2001, s. 216-226.

⁶ TAREKE, Gebru. *Ethiopia: Power and Protest. Peasant Revolts in the Twentieth Century*. Lawrenceville: Red Sea Press. 1996, s. 195.

⁷ IYOB, Ruth. *The Eritrean Struggle for Independence. Domination, resistance, nationalism 1941-1993*. Cambridge: Cambridge University Press. 1997, s. 118.

⁸ KIBREAB, Gaim. *Eritrea. A Dream Deferred*. Woodbridge: James Currey. 2009, s. 164.

⁹ PATMAN, Robert G. *The Soviet Union in the Horn of Africa. The diplomacy of intervention and disengagement*. Cambridge: Cambridge University Press. 2009, s. 258-9.

¹⁰ MARKAKIS, John. *Ethiopia. The Last Two Frontiers*. Oxford: James Currey. 2011, s. 264.

¹¹ PATMAN, Robert G. *The Soviet Union in the Horn of Africa. The diplomacy of intervention and disengagement*. Cambridge: Cambridge University Press. 2009, s. 259.

PROMĚNA ETIOPIE V 90. LETECH

Derg byl svržen za součinnosti mnoha faktorů zahrnujících vnitřní politiku, ekonomické záležitosti a mezinárodní faktory. Na konci studené války zasáhla Afriku vlna demokratizačních procesů, a Etiopie vůči nim nezůstala imunní. Během posledních dnů režimu se projevovala jeho neschopnost efektivně reagovat na koordinované úsilí osvobozeneckých front, především na tigraské a eritrejské frontě. Byla to zejména TPLF, která pod vedením někdejšího studenta medicíny, Melese Zenawiho, pochopila potřebu zbavit se alespoň navenek etnické nálepky a začít budovat celoetiopskou stranu, byť jen v symbolické rovině. Roku 1989, tedy dva roky před svržením režimu, tak byla založena EPRDF, již však uvnitř dominovala právě TPLF za asistence několika menších stran.¹² Na počátku transformačního procesu byla Etiopie považována za slibně se demokratizující zemi s velkým potenciálem pro celý Roh Afriky. Tyto představy však vzaly za své hned v roce 1992, kdy bylo zřejmé, že se EPRDF stane dominantní politickou silou, opírající svoji legitimitu o dlouhotrvající boj proti Dergu, jakož i o příslibenou demokratizaci a relativní autonomii pro četné etiopské etnické skupiny. Po několika letech se původní sliby ukázaly jako nereálné a decentralizace nedosáhla původního záměru.¹³

Období 90. let bylo charakterizováno rostoucí dominancí EPRDF, jakož i přetrvávající nerovností a nerovným přístupem k základním právům, například k občanství.¹⁴ Vzestup nacionalistických hnutí a politizace etnicity se v plné míře projevily již v letech 1992-1994, kdy byla další z velkých stran, Oromská osvobozenecká fronta, vypuzena ze země. V letech 1998-2000 opět probíhala eritrejsko-etioipská válka, která obnovila spekulace o vytvoření takzvané „Velké Etiopie“, ačkoliv bojovníci EPRDF dříve bojovali právě proti této ideji během mnoha let Mengistova režimu.¹⁵

Etiopii lze v posledním dvacetiletí charakterizovat jako zemi paradoxů. Na straně jedné se vyznačuje dlouhodobě enormním ekonomickým růstem, na straně druhé se stále jedná o jednu z nejchudších zemí na světě, kde mnoho let stagnují mzdy ve veřejném sektoru, kde je velmi vysoká nezaměstnanost, přebyrokratizovaná státní správa, a nedostatečný vzdělávací systém. Kombinace sociálních faktorů s náboženským napětím, etnickou rivalitou a regionálními rozdíly vytváří prostor pro hlubokou sociální frustraci především mezi mladou generací, jež tvoří největší část z 95 milionů etiopských obyvatel.

Jednou z příčin tohoto stavu je neschopnost či neochota aplikovat skutečné principy federalismu, založené na sdílené vládě a samosprávě (*shared-rule and self-rule*). Slabost demokratizace Etiopie se naplno ukázala po volbách v roce 2005, které skončily masovým zatýkáním, demonstracemi, utlačováním opozičních představitelů a novinářů,

¹² MARKAKIS, John. *Ethiopia. The Last Two Frontiers*. Oxford: James Currey. 2011, s. 192-3.

¹³ FISEHA, Assefa. Theory versus Practice in the Implementation of Ethiopia's Ethnic Federalism. In: *Ethnic Federalism. The Ethiopian Experience in Comparative Perspective*, ed. David Turton. Oxford: James Currey. 2006, s. 158.

¹⁴ Viz SMITH, Lahra. *Making Citizens in Africa. Ethnicity, Gender, and National Identity in Ethiopia*. Cambridge: Cambridge University Press. 2013.

¹⁵ TRONVOLL, Kjetil. *War and the Politics of Identity in Ethiopia. The Making of Enemies and Allies in the Horn of Africa*. Woodbridge: James Currey. 2009, s. 149.

kteří se vyjadřovali za zavedení demokratických principů.¹⁶ Jednalo se zároveň o jeden z mála okamžiků v dějinách Etiopie, kdy byli politici a mnozí občané vtaženi do svobodné diskuze, která však vyústila v jistou formu „normalizace“ a návratu k situaci před rokem 2005. Po roce 2005 také EPRDF zesílila svoji propagandu směrem k „vnějším hrozbám“, na jejichž základě je legitimizováno přijímání patřičné legislativy, která může vést (a mnohdy vede) k uplatňování represí vůči vlastnímu obyvatelstvu.

ERITREA JAKO FAKTOR ČÍSLO 1?

Hlavním externím faktorem, který má bezesporu vliv na etiopskou vnitřní politiku a bezpečnost, je Eritrea. Eritrejská nezávislost z roku 1993 přinesla do Rohu Afriky mnohé změny a zároveň naděje pro řadu jiných zemí či regionů zasažených dlouhotrvajícími konflikty jako třeba Somálsko nebo Súdán.¹⁷ Vztahy s Etiopií byly zdaleka nejkomplicovanější a nejkompexnější. Již během války za nezávislost Eritreje spolu obě největší strany, Eritrejská lidová osvobozená fronta (EPLF) a TPLF úzce spolupracovaly i přes občasná období rivality či konfliktů.¹⁸ Po roce 1991 se obě strany musely transformovat a tím se proměnily i vzájemné vztahy. Relativně přátelské vztahy byly narušeny v druhé polovině 90. let zcela odlišnými představami o podobě vzájemných vztahů. Zároveň se dle některých názorů začal projevovat fakt, že Etiopie si nikdy nepřála existenci samostatné Eritreje, ale viděla v ní vždy jen součást Etiopie v určité formě federálního uspořádání. Obě země tak aktivně podporovaly formou vzájemné interference opoziční elementy bojující proti režimu v sousední zemi.¹⁹

Ať již byly příčiny války mezi oběma zeměmi jakékoliv, rozhodně měla zcela zásadní vliv na zahraniční politiku obou zemí.²⁰ Konflikt mezi Eritreou a Etiopií, který se po roce 2000 proměnil v jakousi regionální „studenou válku“, byl a je jednou z hlavních příčin existujícího napětí v Rohu Afriky. Krátce po získání nezávislosti byly vztahy mezi oběma zeměmi takřka přátelské, čemuž napomohla i *Smlouva o přátelství a spolupráci* z roku 1993, která zahrnovala volný pohyb zboží a služeb, Etiopii zajišťovala přístup k eritrejským přístavům, spolupráci v monetární politice, harmonizaci celní politiky aj.²¹

Většina studií, které byly napsány o eritrejsko-etioopské válce, se nesla v duchu absurdního charakteru celého konfliktu, který byl chápán jako vzešlý z regionálních ambic obou lídrů, tedy Melse Zenawiho a Isaiase Afeworkiho. Od skončení války byla Eritrea obviňována z umocňování napětí a nepřátelství v Rohu Afriky. Image Eritreje se na mezinárodním poli velmi zhoršila a země začala být označována za jednu

¹⁶ MARKAKIS, John. *Ethiopia. The Last Two Frontiers*. Oxford: James Currey. 2011, s. 276.

¹⁷ AN-NA'IM, Abdullahi Ahmed. Eritrean Independence and African Constitutionalism: A Sudanese Perspective. In: *Eritrea and Ethiopia. From Conflict to Cooperation*, ed. Amare Tekle. Lawrenceville: Red Sea Press. 1994, s. 115-138.

¹⁸ BEREKETAB, Redie. The Eritrea-Ethiopia Conflict and the Algiers Agreement: Eritrea's Road to Isolation. In: *Eritrea's External Relations. Understanding Its Regional Role and Foreign Policy*, ed. Richard Reid. London: Chatham House. 2009, s. 100-101.

¹⁹ Ibid., s. 105.

²⁰ MENGISTEAB, Kidane a OKBAZGHI, Yohannes. *Anatomy of an African Tragedy: Political, Economic and Foreign Policy Crisis in Post-Independence Eritrea*. Trenton: Red Sea Press, 2005, s. 250-259.

²¹ Ibid., s. 229-230.

z nejhorších diktatur a vojenských režimů na kontinentě a dokonce se jí dostalo přezdívky „africká Severní Korea“. Po 11. září přišel další neúspěch, kdy byla Eritrea odmítnuta Washingtonem jako potenciální partner v boji proti terorismu. Důvodem bylo právě nevyzpytatelné chování Asmary v regionálních záležitostech a její aktivistická vojenská role v Rohu Afriky. Eritrea je dnes považována, po boku Rovníkové Guineje a Zimbabwe, za jednu z nejautoritářtějších zemí v Africe a její reputace se velmi zhoršila i v souvislosti se současnou migrační krizí. Tisíce lidí prchají ze země před represí, vojenskou službou, nezaměstnaností a neustálou státní kontrolou.²²

Jak Etiopie, tak Eritrea používají „vnějšího nepřítele“ jako formu legitimizace svých vlastních politických kroků. V Eritrei je nicméně úroveň politické represe daleko větší, než v Etiopii. Obě země však do značné míry „spoléhají“ na toho druhého ve formě „vnějšího nepřítele“ a udržují tak mocenský status quo. Zejména Eritrea si je vědoma, že přímá vojenská konfrontace s větším a mocnějším sousedem by patrně znamenala konec jejího režimu a dost možná i konec nezávislosti. Obě země však spolu nadále bojují formou zástupných konfliktů. Zatímco Addis Abeba podporovala somálskou přechodnou federální vládu a akceptovala pozvání tehdejšího prezidenta Abdulláhi Yusifa, aby se vojensky podílela na boji proti Svazu islámských soudů, Eritrea se stala hlavním podporovatelem milicí al-Šabáb, které vzešly právě ze Svazu islámských soudů. Nelze předpokládat, že by v nejbližších letech došlo k ukončení tohoto status quo s ohledem na vzájemnou přetrvávající animozitu, ale též potřebu „vnějšího nepřítele.“²³

SOMÁLSKO JAKO VNĚJŠÍ NEPŘÍTEL ČÍSLO 2?

Od roku 1954, kdy se stal Ogaden součástí Etiopie, hrál somálský faktor významnou roli na etiopské politické scéně, přičemž vrcholem vzájemné animozity byla somálsko-etioopská válka, která skončila mimo jiné porážkou pansomalismu, tedy ideje o sjednocení takzvaného „Velkého Somálska“. Zároveň však pansomalismus dal vzniknout Západosomálské osvobozené frontě (WSLF), jejíž činnost sice byla výrazně utlumena po porážce somálských vojsk roku 1978, ale navázaly se na ní jiné formy odporu v Ogadenu.²⁴ Spolu s hnutím odporu proti somálskému prezidentovi Siadu Barrému zde začalo vyrůstat nové reformistické islámské hnutí.²⁵ Po roce 1991 navíc došlo k de facto rozdělení Somálska na dvě zřetelné (a větší počet méně zřejmých) entity poté, co Republika Somaliland jednostranně vyhlásila nezávislost. Somaliland se velmi rychle stal klíčovým bodem etiopského zahraničního obchodu a vláda v Addis Abebě založila v Hargeyse své obchodní oddělení.²⁶

V 90. letech, a zejména v prvních letech 21. století, se Somálsko stalo důležitou otázkou mezinárodní bezpečnosti, neboť bylo vnímáno jako bezpečná základna islámských

²² Ibid.

²³ Eritrea: Demographic and Environmental Crisis. In: *Awate.com* [on-line]. 2014 [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://awate.com/eritrea-demographic-and-environmental-crisis/>

²⁴ TAREKE, Gebru. *The Ethiopian Revolution. War in the Horn of Africa*. New Haven: Yale University Press. 2009, s. 240.

²⁵ Viz SAGGIOMO, Valeria. *The rise of Islamic Resurgence in Somalia*. In: *Politics and Minorities in Africa*. Roma: Aracne Editrice. 2012, s. 253-255.

²⁶ BRADBURY, Mark. *Becoming Somaliland*. Oxford: James Currey, 2008, s. 255.

extrémistů i jako prostor největšího výskytu pirátství v současnosti či nedávné minulosti. Existovala přímá podezření, že si skupiny jako al-Kájdá založily své sítě v Rohu Afriky právě prostřednictvím bezútešné situace v Somálsku, využívající rozsáhlou chudobu, frustraci, nezaměstnanost, náboženskou a etnickou rivalitu a dysfunkční politické prostředí.²⁷ Situaci napomohl i fakt, že po „somálském syndromu“ přestala mít na několik let mezinárodní veřejnost o Somálsko zájem, což se týkalo de facto celé Afriky.

Když Etiopie vstoupila do Somálska na konci roku 2006, byla její vojenská intervence interpretována dvěma způsoby. Zprv mělo jít o prevenci vůči rozkvětu islámského terorismu destabilizujícího hlavně region Ogaden, který je obývaný především muslimskými somálsky hovořícími pastevcí. Zadruhé šlo o snahu bojovat zprostředkovaně proti Eritrei a zároveň tak narušit její podporu somálským a oromským hnutím bojujícím proti vládě v Addis Abebě. Provázanost těchto regionálních konfliktů ztěžovala zahraničním pozorovatelům možnost analýzy skutečných příčin etiopské intervence v Somálsku. Proto je třeba konflikt v Somálsku vnímat jako součást širších a vzájemně souvisejících faktorů, které znemožňují vyhlídky na mírový proces.

Etiopská vojenská přítomnost v Somálsku byla přivítána a finančně i logisticky podporována Washingtonem. Dle tehdejšího etiopského premiéra Melese Zenawiho sdílely obě vlády „zpravodajství o teroristických aktivitách v sousedství.“²⁸ Etiopská intervence měla zásadní vliv na dění uvnitř Etiopie kvůli operacím Ogadenské národní osvobozené frontě (ONLF), jež je Addis Abebou považována za teroristickou organizaci s cílem separovat Ogaden od Etiopie. Během 90. let uskutečnila ONLF několik útoků na vládní jednotky s cílem napravit historickou marginalizaci a represí etiopského státu vůči somálské menšině. Porážka Svazu islámských soudů v Somálsku znamenala výzvu, či spíše komplikaci pro ONLF, neboť hnutí tak ztratilo jakéhosi „přirozeného“ spojence.²⁹ Etiopská intervence v Somálsku však jen akcelerovala proces, který trval již dlouho předtím a jehož cílem bylo potlačit islamistická hnutí jako al-Ittihād al-Islam.³⁰

Pro Etiopii byla intervence v Somálsku zároveň příležitostí posílit svoji pozici regionálního hegemonu a spojence západu ve „válce proti terorismu“. Stejně tak se Etiopii podařilo nalézt určité vazby mezi regionálním islámským terorismem a svými vlastními problémy s terorismem uvnitř Etiopie. Na straně druhé jsou aktivity hnutí, jako je například Islámská fronta za osvobození Oromie (IFLO), spíše marginální a dotýkají se jen míst, kde má silnou lokální podporu.³¹ Ještě před válkou proti Svazu islámských soudů v Somálsku využívala Etiopie atmosféry po 11. září a „války proti

²⁷ HAYNES, Jeffrey. The state, religion and the challenge to state hegemony. In: *Religious ideas and Institutions: Transitions to Democracy in Africa*, eds. Edmond J. Keller - Ruth Iyob. Pretoria: Unita Press. 2012, s. 35.

²⁸ SHAY, Shaul. *Somalia between Jihad and Restoration*. New Brunswick and London: Transactions Publishers. 2008, s. 190.

²⁹ ABDULLAHI, Abdi M. The Ogaden National Liberation Front (ONLF): The Dilemma of its Struggle in Ethiopia. *Review of African Political Economy*. 2007, roč. 34, č. 113, s. 560-561.

³⁰ PIRIO, Gregory Alonso. *The African Jihad. Bin Laden's Quest for the Horn of Africa*. Trenton: Red Sea Press. 2007, s. 97.

³¹ SHINN, David H. Ethiopia. Governance and Terrorism. In: *Battling Terrorism in the Horn of Africa*. Cambridge: World Peace Foundation. 2005, s. 109.

terorismu“ k boji proti politické opozici, jako kupříkladu proti Asociaci Macha Tulama, jedné z nejstarších oromských organizací, která byla obviněna z napojení na teroristy.³²

Etiopská vojenská přítomnost v Somálsku a boj proti milicím al-Šabáb vedly ke zvýšení nebezpečí terorismu uvnitř Etiopie. Stalo se tak důsledkem přesunu al-Šabábu do severnějších částí Somálska, kam jej vytlačily jednotky AMISOM a etiopské a keňské vojsko.³³ Etiopie je vnímána bojovníky al-Šabáb jako historický úhlavní nepřítel, porušující práva muslimů. Patrně ještě významnější výzva však přišla z etiopské muslimské diaspory vyzývající k redefinici etiopské národní identity, aby bylo uznáno muslimské dědictví v zemi.³⁴ V poslední době se stal nárůst politického islámu námětem mnoha výzkumných studií.³⁵ Zatímco muslimské protesty jsou obvykle popisovány jako mírumilovné, reakce etiopské vlády je považována za represivní a neadekvátní.³⁶ Vzhledem k blízkosti Saúdské Arábie je relativně snadné importovat do země wahhábismus, který velmi negativně ovlivňuje tradičně bezproblémové vztahy mezi křesťany a muslimy v Etiopii.³⁷ Vzhledem k přítomnosti tohoto „cizího faktoru“ v zemi se etiopská vláda snažila nalézt způsob přiměřené reakce, která však většinou vyústila ve zvyšující se násilí a protesty světové muslimské komunity.³⁸ I přes reálnou hrozbu útoků al-Šabáb vláda používá protiteroristické zákony k útlaku zárodků občanské společnosti, především novinářů a bloggerů.³⁹ Tento postup může do budoucna vést k intenzivnímu násilí a negativně ovlivnit budoucí možný politický dialog mezi současnou opozicí a EPRDF.

NIL A GEOPOLITIKA

Etiopie je zemí bohatou na vodní zdroje, a proto si již za vlády Melese Zenawiho vytkla cíl stát se hydroelektrickou mocností Afriky. Takzvaná *Great Renaissance Dam*, jakož i některé menší projekty typu hydroelektráren *Gilgel* na řece Omo však zároveň způsobují přestěhování asi dvou set tisíc lidí především v údolí řeky Omo.⁴⁰

³² SMIDT, Wolbert. Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia. In: *Hot Spot Horn of Africa Revisited. Approaches to Make Sense of Conflict*, eds. Eva-Maria Bruchhaus - Monika M. Sommer. Berlin: LIT Verlag. 2008, s. 139.

³³ HOEHNE, Markus Virgil. Resource conflict and militant Islamism in the Golis Mountains in northern Somalia (2006-2013). *Review of African Political Economy*. 2014, roč. 41, č. 141, s. 2.

³⁴ HOEHNE, Markus Virgil - DEREJE - Feyissa a ABDILLE, Mahdi. Somali and Ethiopian Diasporic Engagement for Peace in the Horn of Africa. *Africa Conflict and Peacebuilding Review*. 2011, roč. 1, č. 1, s. 85.

³⁵ Např. AHMED, Hussein. Coexistence and/or Confrontation?: Towards a Reappraisal of Christian-Muslim Encounters in Contemporary Ethiopia. *Journal of Religion in Africa*. 2006, roč. 36, č. 1, s. 4-22.

³⁶ LEVERINK, Joris. Slow but Sustained: Ethiopian Muslims' Struggle for Rights Continues. Dostupné z: *Think Africa Press*, <http://thinkafricapress.com/ethiopia/muslim-protest>, 2014.

³⁷ ERLICH, Haggai. *Saudi Arabia and Ethiopia. Islam, Christianity and Politics Entwined*. Boulder-London: Lynne Rienner Publishers. 2007, s. 177-185.

³⁸ Viz Ethiopian government urged to release Muslim detainees. 2012 [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: http://en.alukah.net/World_Muslims/0/1617/

³⁹ Terrorism, religious extremism threat to Ethiopia: Study. [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://www.ethpress.gov.et/herald/ind...>

⁴⁰ ROTBERG, Robert I. *Africa Emerges*. Cambridge: Polity Press. 2013, s. 120-121.

Ačkoliv se problematika Nilu dotýká jedenácti zemí (Egypta, Súdánu, Jižního Súdánu, Etiopie, Eritrei, Ugandy, Keni, Konga, Rwandy, Burundi a Tanzanie), byl to vždy Egypt, který dominoval veškerému dění okolo řeky Nilu, neboť pro Egypt představuje Nil zásadní ekonomickou tepnu a tudíž si do jisté míry monopolizoval využití řeky.⁴¹ Etiopie a Egypt uzavřely roku 1993 dohodu ohledně vztahu k Nilu. Článek 5 smlouvy praví, že každá strana „se zdrží jakékoliv aktivity ve vztahu k Nilu, která by mohla způsobit znatelnou újmu druhé straně.“⁴² Od roku 1993 vznesla Etiopie jen několik požadavků ve vztahu k Nilu. Tato skromnost měla několik důvodů, jednak v 90. letech se Etiopie teprve vzpamatovávala z mnohaletých bojů proti Mengistovu režimu, zatímco Egypt byl na vrcholu moci v době Mubarakovy vlády, a nedávalo smysl zpochybňovat egyptské nároky na Nil. Dlouhodobě neotřesitelná pozice Egypta ve vztahu k Nilu nedovolovala Etiopii přijít s ambiciózními plány na využití především Modrého Nilu.⁴³ V době nedávné však došlo k značnému obratu v tomto vztahu, neboť Etiopie v roce 2011 deklarovala svůj plán na výstavbu *Great Renaissance Dam* a zároveň byla Mubarakova vláda v Egyptě smetena takzvaným „arabským jarem“, které značně oslabilo egyptskou vyjednávací pozici a dosavadní hegemonii na Nilu. Až donedávna byly Egypt a Súdán hlavními aktéry jakýchkoliv disputací okolo Nilu. Rok 2011 přinesl zásadní změny, neboť po svržení Husního Mubaraka došlo k rozdělení Súdánu na dva nezávislé státy, Jižní Súdán a Súdán, čímž se rozmělnila pozice Súdánu a naopak se etiopské vládě naskytla možnost využít jakéhosi mocenského „vakua“ na Nilu k představení a především samotné realizaci ambiciózních projektů. Slábnoucí role Egypta se zdá být jedním z hlavních faktorů zesíleného etiopského úsilí ohledně efektivního využití Nilu. Před několika lety by se takové ambice setkaly s egyptskou kritikou, jak se tomu stalo v případě Tanzanie v roce 2004. Tehdy se tanzanská vláda rozhodla představit plán na zavlažování rozsáhlých ploch půdy z Viktoriina jezera, což bylo silně odmítnuto egyptským prezidentem, jenž dokonce pohrozil Tanzanii použitím síly.⁴⁴ Etiopie spolu se několika dalšími zeměmi (Ugandou, Tanzanií, Rwandou a Keňou) podepsala v květnu 2010 dohodu, revidující dřívější smlouvy z let 1929 a 1959, které povolovaly Egyptu sto miliard kubických metrů vody ročně a především právo veta na jakékoliv další projekty na Nilu.⁴⁵ Sílicí ekonomická stabilita a relativní prestiž Etiopie, zpochybňující dlouhodobou dominanci Egypta, akcelerovala vyjednávání s menšími státy na Nilu, což by bylo před dvaceti lety nemyšlitelné.⁴⁶

Vybudování gigantické hydroelektrárny na Nilu nemá jen mezinárodně-politickou dimenzi, ale též sociálně-ekonomickou, neboť stavba za zhruba pět set milionů dolarů může být v budoucnu ohrožena přemrštěnými odhady v produkci elektřiny. Podle

⁴¹ RAHMAN, Majeed A. Water Security: Ethiopia-Egypt Transboundary Challenges over the Nile River Basin. *Journal of Asian and African Studies*. 2012, roč. 48, č. 1, s. 35-36.

⁴² ARSANO, Yacob. *Ethiopia and the Nile. Dilemmas of National and Regional Hydropolitics*. Ph.D. dissertation, University of Zürich, 2007, s. 102.

⁴³ TAFESE, Tesfaye. *The Nile Question: Hydropolitics, Legal Wrangling, Modus Vivendi and Perspectives*. Berlin: LIT Verlag. 2001, s. 97-98.

⁴⁴ CHESIRE, David K. *Control over the Nile: Implications across Nations*. Unpublished Thesis. Monterey Naval Postgraduate School, California. 2010, s. 34-35.

⁴⁵ The Reporter, May 21, 2011.

⁴⁶ GEBETO, Petros J. *No More Thirst: The Citizens of the Nile*. Addis Ababa: Rebot Printers, 2013.

vládních zdrojů reagovaly tisíce státních zaměstnanců s nadšením na plán výstavby tohoto díla na Nilu a darovala na jeho výstavbu jednu měsíční mzdu.⁴⁷

Otázka národní energetické bezpečnosti je zároveň důležitým faktorem, kterým etiopská vláda doufá v utlumení odporu vůči ní a ve zvýšení národní hrdosti. Když se konaly oslavy dvacátého výročí pádu Dergu dne 28. května 2011, vláda využila příležitosti k uskutečnění referenda o výstavbě největší hydroelektrárny v Rohu Afriky. Vláda tím chtěla demonstrovat světu politickou jednotu a podporu vycházející od „obyčejných“ lidí, ti však byli k účasti na setkání mnohdy donuceni stranickými kádry. Stavba tohoto monumentálního projektu má i svou politickou rovínu, neboť režimy, jako je ten etiopský, využívají podobných děl k propagaci image velkého národa, vlády a národního vůdce, jakým byl v tomto případě Meles Zenawi. Podobné projekty hrají úlohu jakýchsi pomníků daného režimu. Společným jmenovatelem těchto projektů je nedostatek (nebo dokonce absence) komunikace mezi vládou a veřejností, zvláště ve vztahu k těm obyvatelům, kteří jsou jeho výstavbou nejvíce postižení.

V posledních letech, kdy se Etiopie stala jedním z „afrických lvů“ a posílila svoji hegemonii v Rohu Afriky, vzrostlo diplomatické napětí mezi Addis Abebou a Káhirou. Zatímco Egypt soustředil své úsilí na zdůraznění negativních aspektů celého projektu, etiopská strana zdůrazňuje „win-win“ situaci, z níž budou profitovat jak Súdán, tak Egypt.⁴⁸ Egypt se obává ztráty dosavadní vůdčí pozice na Nilu, zatímco Etiopie usiluje o potvrzení role regionální velmoci prostřednictvím exportu elektrické energie, zejména s ohledem na absenci rozsáhlejších nerostných surovin, jakými jsou ropa, diamanty či zlato. Za současné vlády egyptského prezidenta Sísího se zdá, že řešení diplomatické krize leží spíše v diplomatických jednáních, než v silových řešeních.⁴⁹ Egypt navíc v poslední době uzavřel dohody s menšími aktéry na Nilu, třeba s Tanzánií,⁵⁰ což může z dlouhodobého hlediska oslabit etiopské ambice.

NOVÉ MOCNOSTI A ETIOPIE

Od počátku 21. století se Afrika dostala do popředí zájmu takzvaných nových mocností,⁵¹ zejména Číny a Indie, které vstoupily na trh Rohu Afriky. Další mocnosti jako Brazílie, Saudská Arábie či Írán se též tlačí do nově otevřeného prostoru afrického trhu. Evropská unie se snaží definovat svou „africkou politiku“, která nicméně naráží na partikulární zájmy některých mocností, zejména Francie. Pro USA je Roh Afriky a zejména Etiopie strategickým regionem, což potvrdila i letní návštěva prezidenta Obamy v Addis Abebě.

⁴⁷ Viz The Grand Ethiopian Renaissance Dam Fact Sheet. 2014 [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://goo.gl/2sVgGL>

⁴⁸ BBC News. Will Ethiopia's Grand Renaissance Dam dry up the Nile in Egypt? 2014 [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-26679225>

⁴⁹ KANTOR, Brooke. Dam-ed if you don't: Egypt and the Grand Ethiopian Renaissance Dam Project. Dostupné z: <http://goo.gl/lKzdIO>, 2014.

⁵⁰ Egypt Welcomes Tanzania's call for Nile Deal Review. 214 [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://www.tesfanews.net/egypt-welcomes-tanzanias-call-for-nile-deal-review/>

⁵¹ Blíže viz např. PIKNEROVÁ, Linda - DOLJAKOVÁ, Aneta. Emancipace nových mocností po konci studené války, In: *Nové mocnosti globálního Jihu*. Eds. Linda Piknerová - David Šanc. Praha: Dokořan, 2014, s. 7-35.

Důsledkem měnících se globálních a politických struktur a slábnoucí role evropských mocností jakož i Evropské unie je snaha řady zemí Jihu navázat nová spojení s mocnostmi, jež nejsou zatíženy koloniální minulostí. Zejména Čína se stala symbolem této změny v posledních deseti letech. V celé řadě afrických zemí hraje Čína zásadní ekonomickou úlohu a podílí se významně na rozvoji v oblasti infrastruktury či výstavbě zásadních staveb, jakými jsou elektrárny, továrny či telekomunikační sítě. Etiopie tak, nikoliv překvapivě, pod vlivem zhoršujících se vztahů ze západními mocnostmi kvůli porušování lidských práv a autoritářskému režimu v Addis Abebě navázala nové vazby se zeměmi jako Čína, Indie, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty, Turecko, Malajsie a dalšími. Ekonomický růst Etiopie vykazoval v poslední dekádě dvouciferné meziroční hodnoty. Ekonomický růst však kontrastuje se stále existující realitou chudoby a represe, kterou pocítují miliony obyvatel země. Nově ustavené vazby s některými asijskými mocnostmi etiopská vláda vysvětluje jako příležitost k zlepšení kvality života jednotlivých obyvatel země. Ve skutečnosti je však i tento benefit narušován negativními faktory, jakými jsou takzvaný *land-grabbing*, klientelismus, etnický favoritismus, které ve svém důsledku znehodnocují význam investic přicházejících ze zahraničí.⁵²

V poslední dekádě, zhruba od přelomových voleb v roce 2005, Etiopie usiluje o co největší diversifikaci svých zahraničních partnerů za účelem posílení mezinárodního kreditu. Výše zmíněné asijské mocnosti tak do značné míry vyplnily určitou mezeru na etiopském trhu poté, co řada evropských zemí utlumila své aktivity v Etiopii z důvodů, které jsme již nastínili. Přesto však zůstává Etiopie pro Evropskou unii a USA strategickou zemí a důležitým partnerem v boji proti terorismu i zemí s relativní politickou stabilitou.

Nejdůležitějším zahraničním partnerem Etiopie je však Čína, pro niž představuje Etiopie zajímavý a relativně stabilní trh, skýtající mnoho investičních příležitostí. Z těchto důvodů se Etiopii začalo přezdívát „čínská Čína“, zejména kvůli velmi levné pracovní síle, jejíž cena v samotné Číně postupně roste.⁵³ Čínské investice jsou mnohdy kritizovány, případně vnímány jako kontroverzní, jednak vzhledem k diskutované kvalitě a jednak kvůli negativnímu vlivu levného čínského zboží na malé lokální podnikatele a firmy.⁵⁴ USA, i s ohledem na rostoucí vliv Číny v Etiopii, neztrácejí své zájmy v regionu, o čemž svědčil již Summit lídrů USA a Afriky v srpnu 2014, organizovaný prezidentem Obamou. Na rozdíl od Číny však USA i EU kladou větší důraz na otázky přesahující ekonomický sektor, zejména na problematiku *good governance*, která je úzce provázána s americkými investičními plány v Africe.⁵⁵ Je zjevné, že nejen z ekonomických důvodů je Čína vítána jako investor číslo jedna, jehož obchodní zájmy nejsou nikterak podmíněny politickými požadavky, či naopak ústupky z etiopské strany.

⁵² In famine-stricken Ethiopia, a Saudi company leases land to grow and export rice. 2011 [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: www.ethiomeia.com

⁵³ HAMLIN, Kevin - GRIDNEFF, Ilya - DAVISON, William. *Turning Ethiopia into China's China*. 2014 [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://goo.gl/hBR7Rw>

⁵⁴ FITZGERALD, Mary. *China Invests in Ethiopia but at What Costs?* 2014 [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://debirhan.com/?p=755>

⁵⁵ ABEBE, Semahagn Gashu. *Good Governance is Key to Attract US Investment to Africa*. 2014 [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://www.ethiomeia.com/aug14/4007>

V poslední době se stal jedním z největších bezpečnostních témat v Etiopii takzvaný land-grabbing⁵⁶ neboli Large-Scale Land Investment, a to především s novými mocnostmi, jakými jsou Indie, Čína a Saúdská Arábie. Například v Gambelle na jihozápadě Etiopie jsou to především indické firmy, které zde rozvinuly obrovské podnikatelské aktivity v oblasti zemědělství, určené však nikoliv pro benefit místních obyvatel, ale pouze pro indický trh. Land-grabbing, vzhledem k necitlivému záboru půdy na úkor místních obyvatel přispívá k zvyšujícímu se socio-ekonomickému napětí, které se manifestuje občasnými násilnými incidenty namířenými proti zahraničním elementům, včetně vražd pracovníků dotyčných farem.⁵⁷ Etiopská vláda na stranu jednu podobné projekty potřebuje s ohledem na posílení vazeb s novými mocnostmi, na straně druhé tím narušuje křehký sociální smír či „společenskou smlouvu“ mezi občany a vládou, neboť tím do popředí dostává otázku tolik citlivého přístupu k půdě, spolu s problematikou autochtonie.⁵⁸

ZÁVĚR

Etiopie prošla obdobím turbulencí a pozoruhodné transformace, která souvisela nejen s vnitřním, ale též měnícím se regionálním, mezinárodním a globálním kontextem. Etiopie usiluje o posílení pozice regionálního hegemonu v oblasti stížené četnými konflikty a násilím, jakož i ekonomickou nestabilitou. Etiopie se v tomto světle zdá být stále relativně stabilní zemí, zejména ve srovnání se svými sousedy. Několik regionálních a mezinárodních faktorů výrazně ovlivnilo bezpečnostní a politické klima uvnitř Etiopie. Etiopská intervence v Somálsku a „studená válka“ mezi Etiopií a Eritreou, která právě v Somálsku probíhá formou zástupného konfliktu, umocnila etiopské úsilí o „boj proti terorismu“, který je však v perspektivě vládnoucí EPRDF namířen zejména proti zárodkům občanské společnosti, tedy novinářům a bloggerům, jejichž činnost je zakazována s odvoláním na protiteroristický zákon. Boj proti terorismu za hranicemi země tak etiopské vládě slouží jako legitimizační prostředek k boji proti opozičním hlasům uvnitř země. Rozvoj ekonomiky a bezpečnost Etiopie proto v mnohém závisí na externích faktorech nebo je těmito faktory legitimizován. Konkrétně se jedná například o hrozby typu al-Šabáb, eritrejské ohrožení, právo na využití řeky Nilu či velké investiční projekty nových mocností, jakými jsou Čína, Indie, Saúdská Arábie či Turecko. Závěrem lze konstatovat, že etiopský „developmental state“⁵⁹ operuje s externími faktory ze

⁵⁶ Tento termín se používá pro kontroverzní pronájem půdy v rozvojových zemích do rukou mezinárodních společností či cizích vlád, což negativně ovlivňuje místní komunity. Součástí těchto pronájmů či nákupů půdy bývá i otázka přístupu k vodě, též někdy nazývaná water grabbingem.

⁵⁷ MECKELBURG, Alexander. Large Scale Land Investment in Gambella, Western Ethiopia - The Politics and Policies of Land. In: *A Delicate Balance. Land Use, Minority Rights and Social Stability in the Horn of Africa*, ed. by Mulugeta Gebrehiwot Berhe. Addis Ababa: Addis Ababa University. 2014, s. 156-8.

⁵⁸ LENTZ, Carola. „Land and the Politics of Belonging in Africa,“ in: *African Alternatives*, eds. Patrick Chabal, Ulf Engel, Leo De Haan. Leiden: Brill. 2007, s. 37-58.

⁵⁹ Developmental state je stát dle Richarda Levina: "v developmental state existuje silná vláda, která určuje hlavní makroekonomické tendence země, podporuje využívání přírodních zdrojů pro naplňování svých vlastních rozvojových cílů" (dle Ben Turok 2011. *Development in a Divided Country. Understanding the ANC today*. Jacana Media Ltd: South Africa, s. 39). Původně koncept vzniknul pro označení chování států v Asii - tzv. asijských tygřů a jejich přístupu k rozvoji.

dvou základních důvodů: slouží k legitimizaci rozvoje se zaměřením na nové mocnosti a dále jsou užívány ke zdůvodnění posilování bezpečnostních složek právě s poukazem na nebezpečí přicházející z vnějšku.

Schopnost Etiopie udržet si svou momentálně suverénní pozici v oblasti Nilu závisí také na udržení dosavadní hegemonie EPRDF uvnitř Etiopie. Po vítězných (a opět očividně zmanipulovaných) volbách v květnu 2015, kdy vládnoucí strana získala 100 % hlasů, se to zdá jako pravděpodobné; otázkou je, zda relativní politická stabilita vydrží s ohledem na nerespektování základních práv občanů a narušování již tak křehké „společenské smlouvy“ mezi vládou a občany. Koneckonců velmi rychlý pád Mubarakova režimu v Egyptě by měl být pro EPRDF varováním. Zdá se však v současné době spíše pravděpodobné, že si EPRDF udrží svoji silnou politickou pozici, aby si zajistila kontinuitu svých obchodních zájmů, které mají regionální dopad. Výše zmíněné externí faktory mají bezesporu vliv na vnitřní politiku a bezpečnostní situaci země, na straně druhé mohou v dlouhodobém horizontu přispět k oslabení Etiopie a ztrátě její dosud usilovně budované pozice regionálního hegemona.

SEZNAM ZKRATEK

AMISOM	<i>African Union Mission in Somalia</i>	Mise Africké unie v Somálsku
EPLF	<i>Eritrean People's Liberation Front</i>	Eritrejská lidová osvobozenecá
FPRDF	<i>Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front</i>	Etiopská lidová revoluční demokratická fronta
IFLO	<i>Islamic Front for Liberation of Oromia</i>	Islámská fronta za osvobození Oromie
ONLF	<i>Ogaden National Liberation Front</i>	Ogadenská národní osvobozenecá fronta
TPLF	<i>Tigrayan People's Liberation Front</i>	Tigrajská lidová osvobozenecá fronta
WSLF	<i>Western Somali Liberation Front</i>	Západosomálská osvobozenecá fronta